

Beslut

efter kvalitetsgranskning av huvudmannens och rektorns arbete för att fler elever ska få undervisning av behöriga förskollärare och lärare i förskoleklass och grundskola i Söderköpings kommun och Bergaskolan

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning i Söderköpings kommun och Bergaskolan avseende kvaliteten i huvudmannens och rektorns arbete för att fler elever ska få undervisning av behöriga förskollärare och lärare. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska huvudmäns och rektorers arbete för att se till att fler elever får undervisning av legitimerade och behöriga förskollärare och lärare i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6.

För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

1. I vilken utsträckning bedriver huvudmannen och rektorn ett strategiskt arbete för att undersöka behov av behöriga förskollärare och lärare inom huvudmannens organisation och den aktuella skolenheten?
2. I vilken utsträckning bedriver huvudmannen och rektorn ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga förskollärare och lärare genom behörighetsgrundande utbildning?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer kvaliteten i huvudmannens och rektorns arbete i tre nivåer. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Söderköpings kommun och Bergaskolan i följande utsträckning:

Arbete för att undersöka behov av behöriga lärare

Huvudmannen och rektorn bedriver i flera delar ett strategiskt arbete för att undersöka behovet av behöriga lärare och förskollärare, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen och rektorn behöver utveckla sitt arbete med att kartlägga behovet av behöriga lärare och förskollärare samt möjligheten att öka behörigheten genom utbildning.

Arbete för ökad behörighet genom utbildning

Huvudmannen och rektorn bedriver i låg utsträckning ett arbete för att öka behörigheten bland lärare och förskollärare genom behörighetsgrundande utbildning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen och rektorn behöver utveckla arbetet med att informera om möjligheter samt uppmuntra och stödja lärare i att gå behörighetsgrundande utbildning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 12 oktober 2026 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:12613) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Arbete för att undersöka behov av behöriga lärare

Här bedöms i vilken utsträckning huvudmannen och rektorn bedriver ett strategiskt arbete för att undersöka behov av behöriga förskollärare och lärare inom huvudmannens organisation och aktuell skolenhet. I det ingår hur rektorn och huvudmannen återkommande tar reda på nuvarande och framtida behov av behöriga lärare och förskollärare. Det gäller såväl behov av legitimerade lärare som behov av behöriga lärare i ämnen där lärare som är legitimerade men inte behöriga i ämnet, årskursen eller skolformen undervisar. Även möjligheterna att öka behörigheten genom behörighetsgrundande utbildning av befintlig personal omfattas. Vidare ingår hur ansvarsfördelning och samverkan kring kartlägningsarbetet mellan huvudmannen och rektorn ser ut.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen och rektorn bedriver i låg utsträckning ett strategiskt arbete för att undersöka behovet av behöriga lärare och förskollärare.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med lärare och rektorn för aktuell skolenhet, representanter för huvudmannen, gruppintervju med rektorer inom huvudmannens organisation samt inskickade dokument och Skolverkets statistik.

Kartläggning och analys av behov

Huvudmannen följer upp och analyserar både nuvarande och framtida behov av legitimerade förskollärare och lärare inom organisationen. Däremot följs inte behovet av behöriga lärare på ämnesnivå upp på ett systematiskt sätt. Huvudmannens arbete med att kartlägga behov av behöriga lärare och förskollärare utgår från lärarnas legitimationer, vilket gör att huvudmannen har en översiktlig bild av hur stor andel av lärarna och förskollärarna är legitimerade. Huvudmannen har nyligen gjort insatser för att få en förbättrad överblick över lärarnas behörigheter genom ett digitalt dokumentationssystem. I syfte att även kartlägga behoven av behöriga lärare på längre sikt, använder huvudmannen även demografiska- och pensionsprognoser. Utifrån målet att öka andelen behöriga förskollärare och lärare arbetar flera centrala funktioner inom förvaltningen tillsammans med rektorerna för att kartlägga och analysera behoven av behöriga lärare och förskollärare. Huvudmannen har regelbundna möten med rektorerna och vid några tillfällen under läsåret diskuterar de aktuellt läge gällande behörigheten på skolenheterna. På möten diskuterar de om behovet av behöriga lärare kan lösas inom huvudmannens organisation. Utifrån det samlade underlaget väljer huvudmannen att ibland fördjupa kartläggningen i ett enskilt ämne eller en personalkategori. Exempelvis har de, som ett led i att förbereda organisationen för den tioåriga grundskolan, kartlagt behörigheten bland lärarna som undervisar i förskoleklass. Även om huvudmannen har ett strukturerat arbete med att kartlägga behoven av legitimerade lärare ger kartläggningen ingen heltäckande bild av hur behovet av behöriga lärare i samtliga ämnen och årskurser ser ut. I sin analys av kartläggningen har huvudmannen visserligen identifierat att det finns ett behov av lärare i praktisk-estetiska ämnen, utifrån att det är svårt att rekrytera lärare i dessa ämnen. Emellertid har huvudmannen ingen tydlig bild över behovet av behöriga lärare och kartläggningen omfattar inte heller möjligheten att öka behörigheten genom behörighetsgrundande utbildning.

Rektorn för Bergaskolan kartlägger behoven av behöriga lärare och förskollärare på kort och lång sikt, men kartläggningen omfattar inte samtliga ämnen och årskurser eller möjligheten att öka andelen behöriga lärare genom behörighetsgrundande utbildning. Rektorn sammanställer och kartlägger behoven under läsåret i samband med tjänstefördelningen inför kommande läsår samt vid nyanställningar. I det arbetet utgår rektorn

ifrån den information som framgår av förskollärares och lärares legitimationer och pensionsprognoser. Underlaget kompletteras med information som framkommer vid till exempel medarbetarsamtal. Rektorns kartläggning och analys omfattar endast eventuella behov av att rekrytera vakanta tjänster och inte möjligheten till behörighetsgrundande utbildning. Detta trots att skolan under två läsår haft en icke legitimerad lärare som undervisar i bild och att en stor andel av skolenhetens legitimerade lärare undervisar i ämnen som de inte är behöriga i. Sammantaget ger rektorns kartläggning inte en heltäckande bild av skolenhetens behov av behöriga lärare och förskollärare och omfattar inte heller möjligheten till behörighetsgrundande utbildning.

Arbetsfördelning och samverkan

Det finns inte någon tydlig samverkan och arbetsfördelning mellan huvudmannen och rektorerna kring kartläggning av behov av behöriga förskollärare och lärare. I huvudmannens möten med rektorgruppen diskuteras tjänstefördelningar men utan att det finns tydliga underlag gällande behov av behöriga förskollärare och lärare inom organisationen. Huvudmannen och rektorerna diskuterar ibland behov av behöriga förskollärare och lärare, till exempel i arbetet med tjänstefördelningen inför nästkommande läsår. Det är dock inte tydligt vilka underlag som ska användas vid dessa diskussioner eller i andra sammanhang då frågan hanteras. Rektorerna känner heller inte till hur huvudmannen arbetar med att kartlägga behov av behöriga förskollärare och lärare. Dock diskuterar rektorerna om behoven på sina respektive skolenheter och i rektorsgruppen diskuterar de kortsiktiga lösningar för uppkomna behov. Ett aktuellt exempel är att en behörig lärare i ämnet slöjd undervisar på flera skolenheter så att eleverna får undervisning av en behörig lärare. Sammantaget saknas systematik i arbetsfördelning och samverkan mellan huvudmannen och rektorerna gällande kartläggning av behov av behöriga förskollärare och lärare då de nya rutinerna och systemen som har uppdaterats ännu inte helt har implementerats.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen och rektorerna behöver utveckla sitt arbete med att kartlägga behovet av behöriga lärare och förskollärare samt möjligheten att öka behörigheten genom utbildning.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det visserligen genomförs kartläggning av behöriga lärare och förskollärare, men det saknas en

heltäckande analys av behoven både över hela huvudmannens organisation och vid Bergaskolan. Kartläggningen omfattar inte ämnen där undervisande lärare är legitimerade men inte behöriga och det saknas en analys av behovet av behörighetsgrundande utbildning. Det finns därmed en risk att huvudmannen och rektorn saknar en helhetsbild av de förutsättningar och behov som finns inom organisationen och på skolenheten och i förlängningen missar möjligheten att genom utbildning öka behörigheten av befintlig personal.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen och rektorn utvecklar arbetet med att kartlägga behoven av behöriga förskollärare och lärare. Det är viktigt att kartläggningen även inkluderar de fall där lärare undervisar i ämnen som de inte är behöriga i samt möjligheten för befintlig personal att gå behörighetsgrundande utbildning. Arbetet kan integreras med möjligheten att skapa rapporter om behörighet på skolenhetsnivå som finns i det nyligen implementerade dokumentationssystemet.

Arbete för ökad behörighet genom utbildning

Här bedöms i vilken utsträckning huvudmannen och rektorn bedriver ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga förskollärare och lärare genom behörighetsgrundande utbildning. I det ingår hur huvudmannen och rektorn utifrån identifierade behov arbetar med insatser för att öka behörigheten bland befintlig undervisande personal. Arbetet med att informera personal om möjligheterna till behörighetsgrundande utbildning, uppmuntra dem och ge stöd för att kunna delta i behörighetsgrundande utbildning ingår också. Vidare bedöms hur huvudmannen och rektorn planerar och följer upp deltagande i behörighetsgrundande utbildning.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen och rektorn bedriver i låg utsträckning ett arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare och förskollärare genom behörighetsgrundande utbildning.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med lärare, rektorn för aktuell skolenhet, representanter för huvudmannen, gruppintervju med rektorer inom huvudmannens organisation samt inskickade dokument och Skolverkets statistik.

Insatser och stöd till utbildning

Huvudmannen genomför inga insatser för att öka behörigheten bland befintliga lärare och bedriver inte ett aktivt arbete med att informera om,

uppmuntra till eller ge stöd till behörighetsgrundande utbildning. Huvudmannen sprider visserligen information till rektorerna om utbildningar där det är aktuellt med statsbidrag och har även nyligen uppdaterat mallen för medarbetarsamtal så att den nu omfattar behörighetsgrundande utbildning. Inom huvudmannens organisation finns det visserligen möjlighet för lärare att få ersättning för kurslitteratur, resa, seminarier och prov vid behörighetsgrundande utbildning. Emellertid genomför inte huvudmannen några insatser för att sprida information om olika möjligheter till behörighetsgrundande utbildning till förskollärare och lärare, vare sig i egen regi eller med hjälp av rektorerna.

Trots att huvudmannen har identifierat behov av behöriga lärare i praktisk-estetiska ämnen har huvudmannen inte genomfört några insatser för att öka behörigheten genom behörighetsgrundande utbildning. Det sker visserligen individuella insatser på skolenheterna av rektorerna, men det är inget arbete som är initierat av huvudmannen eller där huvudmannen är delaktig. Huvudmannen har dock genomfört kompetenshöjande insatser riktat mot förskollärare i förskoleklass som förberedelse inför den tioåriga grundskolan. Det har emellertid inte lett till ökad behörighet. Sammantaget genomför inte huvudmannen några insatser för att öka behörigheten genom behörighetsgrundande utbildning.

Rektorn för Bergaskolan arbetar inte strategiskt med att informera, uppmuntra och ge stöd till lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning, varken generellt eller utifrån identifierade behov. Rektorn har tidigare uppmärksammat behov av en behörig lärare i ett ämne där det nu är en icke legitimerad lärare som studerar för att få legitimation. Läraren får stöd med schemaplanering, ersättning för kurslitteratur och resor vid utbildning. Utöver det har rektorn inte uppmärksammat några behov av behöriga förskollärare eller lärare och har därmed inte heller genomfört några insatser för att öka behörigheten. Detta trots att skolenheten har en hög andel lärare som undervisar i ämnen som de inte är behöriga i. Trots att eleverna i vissa fall får undervisning av lärare som inte är behöriga i ämnet ser rektorn inte behov av behörighetsgrundande utbildning om det finns andra lärare på skolenheten som innehar den aktuella behörigheten. Den information som rektorn ger gällande utbildning handlar framför allt om andra möjligheter till kompetensutveckling än behörighetsgrundande utbildning. Detta sker i samband med medarbetarsamtalen då kompetensutvecklingsbehov är en punkt som alltid tas upp. Emellertid framgår att initiativ till deltagande i behörighetsgrundande utbildning kommer huvudsakligen från lärarna själva.

Planering och uppföljning av utbildningsinsatser

Det bedrivs inte något strukturerat arbete med planering och uppföljning av behörighetsgrundande utbildningsinsatser i Söderköpings kommun. Eftersom det inte finns exempel på gemensamma insatser som genomförts i närtid hos huvudmannen har det heller inte skett någon planering eller uppföljning av utbildningsinsatser. I de fall lärare inom huvudmannens organisation deltar i behörighetsgrundande utbildning, är det rektorerna som planerar och följer upp utbildningen. Huvudmannen får information då utbildningsinsatsen är genomförd eller slutförd.

Rektorn på Bergaskolan planerar och följer upp den behörighetsgrundande utbildning som pågår för en av skolenhetens lärare. Rektorn gör det genom dialog med berörd lärare vid schemaläggning och genom att kontinuerligt följa upp hur studierna går. Rektorn har på så sätt information för att kunna stötta läraren utifrån förutsättningarna att läraren studerar utanför arbetstid. Det finns dock inga rutiner, eller fler exempel på hur rektorn arbetar med att planera och följa upp behörighetgrundade utbildning eller kompetensutvecklande insatser.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen och rektorn behöver utveckla arbetet med att informera om möjligheter samt uppmuntra och stödja lärare i att gå behörighetsgrundande utbildning.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att varken huvudmannen eller rektorn arbetar aktivt med att informera om, uppmuntra eller ge stöd till förskollärare och lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning. Det medför en risk att lärare och förskollärare inte utbildar sig i den grad som skulle vara möjligt och i förlängningen att elever inte får undervisning av legitimerade och behöriga lärare och förskollärare.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn och huvudmannen utvecklar ett systematiskt arbete med att informera, uppmuntra till och ge förskollärare och lärare stöd att delta i behörighetsgrundande utbildning. Detta arbete sker med fördel utifrån den kartläggning av behov som

beskrivs i utvecklingsområdet under frågeställning 1. Det är också viktigt att utbildningsinsatserna planeras och följs upp.

På Skolinspektionens vägnar

X Malin Lundquist

Beslutsfattare
Signerat av: Malin Lundkvist

X Fredrik Joneman

Föredragande
Signerat av: Fredrik Joneman

I handläggningen av ärendet har även utredare Mats Pellbring deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8–10, 13, 16–21, 34 a §§

4 kap. 3–4 §§

Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare

2 kap. 2–7 b, 35, 44–53 §§

3 kap.

4 kap. 4 §

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Bergaskolan och Söderköpings kommun den 25 och 26 februari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Fredrik Joneman och Mats Pellbring.

Bergaskolan omfattar förskoleklass och årskurserna 1–6 samt fritidshem. Den här granskningen har omfattat förskoleklass och årskurserna 1–6. Det går cirka 280 elever på skolenheten. Skolenheten leds av en rektor och biträdande rektor. Skolverkets statistik för läsåret 2024/2025 visar att 76,1 procent av lärarna (heltidstjänster) är legitimerade och undervisar i minst ett ämne som de är behöriga för. Av de dokument som Skolinspektionen har tagit del av i samband med granskningen framgår att av de lärare som eleverna på Bergaskolan undervisas av är 32 av 34 lärare legitimerade förskollärare eller lärare. Tolv av dessa lärare undervisar i ämnen, årskurser eller skolform som de inte är behöriga i.

På skolenheten finns det en lärare som går behörighetsgrundande utbildning vid tidpunkten för Skolinspektionens besök.

Söderköpings kommun ansvarar för åtta grundskoleenheter, varav Bergaskolan är en. Skolverkets statistik för läsåret 2024/2025 visar att andelen legitimerade lärare i grundskolan som undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i (heltidstjänster) varierar mellan 60,8 procent och 88,3 procent vid huvudmannens skolenheter.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En intervju med lärare
- En intervju med rektorn och biträdande rektor för aktuell skolenhet
- En intervju med representanter för huvudmannen
- En intervju med ett urval av rektorer inom huvudmannens organisation
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Statistik från Skolverket.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket och övrigt underlag för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla huvudmän och skolenheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2026.